

vente en særlig åbenbaring af et poetisk, mytisk sprog, og på den anden side faktisk er på jagt efter lokale virkeligheder som er noget mere end det vi (videnskabsmanden) kan tænke om tingene, ritualerne, de oprindelige folk. Jo længere jeg kommer hen i bogen, jo tydeligere bliver at det er forfatterens praksis der er afgørende.

Der er flere ting på spil i denne praksis. Willerslev har sin formelle uddannelse som evolutionsbiolog og Leth har tilsyneladende ingen formel uddannelse, men begge er interesseret i at bryde med tankens og videnskabens faglige hierarkier og omformulere denne til en egen praksis. Begge er trætte, ikke kun af den hvide mands rationelle fortællinger om verden, men også af den måde fortællinger overhovedet bliver til på. Det kommer især til udtryk i Willerslevs arbejde i genetikforskningen i oprindelige folks historie, noget han har arbejdet med både hos indianerne i Amerika, hos de australske aboriginerne og i Sibirien.

Nutidens indianere kæmper for retten til at kunne praktisere deres ritualer, herunder ritualer om at genbegrave et skelet som de mener har hørt til deres forfædre. Dette har ført til smertefulde retssager mellem indianere og videnskabsfolk om retten til at studere jorden på stedet. Videnskabsmændene har ment skeletterne ikke var forfædre til nutidens folk. Willerslev har ofte mødt modstand fra hvide lokale arkæologer, fordi genomet fra et særligt skelet kan vise at de nulevende indianere nedstammer fra indianere der har været der før den hvide mand. Noget der stiller nutidens indianere i en anden relation til jorden – politik, identitet og forskningsbevillinger er altid på spil.

Genomet fra håret på et gammelt skelet i Australien kunne vise at aboriginerne som gruppe blev dannet 20 000–30 000 år før europæerne og asiaterne blev dannet. I sit forsøg på at opnå tilladelse til at kortlægge arvemassen hos nulevende aboriginere og efterfølgende deltage i genbegravelsen af skeletter, har Willerslev gjort nogle interessante erfaringer: «Det

er ikke bare politik, de [aboriginerne] lider faktisk ved synet af et skelet, der er 12 600 år gammelt. Jeg forstod pludselig, hvor lidt jeg egentlig havde forstået, og hvor europæisk jeg er i min tankegang, på trods af at jeg bryster mig af at være en globetrotter.»

Som forsker var han interesseret i at kortlægge det ur-australske gen, fordi det kan fortælle os noget om hvordan mennesker så ud dengang for 70 000 år siden som er omkring det tidspunkt hvor de første udvandring fra Afrika til Australien begyndte. Han fik kun lov hvis han sammen med en indviet lokal, Aubrey, tog ud til nogle klipper udenfor gulgraverbyen Kalgoorlie for at se 15 000 år gamle tegn – ringe, spiraller, linjer, buer og prikker – lavet af mennesker, som dybe sår i sten. En anden gang skulle han igennem et større ritual for at få lov at foretage genprøve på den gamle indianer Sitting Bull. Fælles for disse fortællinger er at Willerslev opdager en arkæologisk proces, en praksis der er afhængig af ting for at kunne forvandle sig til tænkning.

Det overraskende var at denne arkæologi ikke var et spørgsmål om en grundlæggende begyndelse, men et spørgsmål om hvordan noget grundlæggende bliver til en erfaring gennem en rituel materialitet. Både indianerne og aboriginerne har gjort tænkningen til en topologi, som går fra spørgsmålet om hvorfor til et spørgsmål om hvor: Hvor kan genstande, handlinger og sprog finde sammen? De er optaget af stederne og tingene, som Willerslev noterer sig.

I North Dakota, da han deltog i et shamanistisk ritual, måtte han bede om tilladelse til at få et stykke hår fra den gamle indianer. Under denne seance, hvor man tog forskellige genstande i brug fra deres ældste kultur, blev Willerslev omringet af et særligt stærkt lys han ikke forstod, muligvis Sitting Bulls ånd. Det interessante er ikke så meget Willerslevs oplevelse, som indianernes fokus på materielle tings ikke længere materielle effekt. Deres tænkning og fortælling, men også Willerslevs tænkning om sit eget fag, evo-

lutionsbiologien, bliver kun mulig gennem en afhængighed af ting, steder og ritualer. Spørgsmålet er om det er livet i sig selv der er falskt og fortællinger det som skaber liv, det som vitaliserer og revitaliserer, skaber og genskaber?

Indianernes og aboriginernes insisteren på at være afhængig af ting, klipper, skeletter er i hvert fald ikke for at disse skal gøres til genstand for tanken. Tværtimod virker disse feltrejer ud til fjerne klipper og særlige ritualer sådan, at det er tanken, der bliver gjort til genstand for det, der virkeligt er udenfor, det vilkårlige, det man ikke behersker. Hvis det at fortælle både er «at vide» og «at forbinde», som Willerslev og Leth hævder, hører der til fortællingen om virkelighedens vilkårlighed, at fortællingen også er en besættelse af onde ånder, fremmede dæmoner der tager bolig i mig og tænker gennem mig. Som sådan lærer de to forfattere at fortællinger rummer en henvendelse til verden der fylder tomrummet ud og giver genstande, sprog og kræfter en selvstændig virkelighed.

LÆNESTOLSVIDENSKAB

Under et besøg hos nogle folkeslag kendt for deres ansigtstatoveringer i Chukotak i det nordøstlige Sibirien, blev Willerslev bedt om at ofre noget, en cigaret, og kaste den i floden, når de var på vej ind i nye åndeområder. Han var ved at løbe tør for cigaretter og gad ikke gøre det. Bagefter gik alt galt. En gammel dame de havde besøgt i en landsby, var ved at dø. Motoren gik i stykker, folk blev syge. Så ofrede han cigaretten og tingene blev godt igen. Han beskriver at han havde en klar fornemmelse af at befinde sig i et andet univers med andre regler.

I Haiti, hvor «voodoo er en meget social og inklusiv religion», mødte Leth en ældre kvinde hvis voodoo-præst var ond. Hun forklarede det med at han var en sort magiker der laver sort magi for at skade andre, mod at få usle pengegaver. De forgifter, forbander og forhekser folk. «Engang havde denne *bukor* – fra hendes land – forhekset en mand, så han var ble-

vet forvandlet til en gris.» Leth bad om en forklaring og mente hun var blevet snydt. Modvilligt fortalte hun historien. En hel landsby havde været vidne til udåden. Oplevelsen ændrede Leths forståelse af andre kulturer. Denne borttryllelse af en mand bekræftede ham i at det vi kalder 'virkelighed' er «meget komplekst» og «det vi definerer som sandt, er et produkt af forestillinger vi har i forvejen». Han følte at hans verdensbillede var «ubrugeligt til at tale om voodoo-magi, om forvandlingen af fysiske kroppe». Og han erkendte at vi er fanget i os selv: «Vi bliver nødt til at stå i de lysninger, vi er i.»

Der er altså tale om forskellige virkeligheder. Man kunne også sige at damen ser ét aspekt af virkeligheden, og Leth et andet. Det kræver en hel livsform at kunne forstå, selv om damen bruger ord som Leth kender. Hvis en løve kunne tale, ville vi ikke kunne forstå den, som Wittgenstein sagde. Altså, livsfølelsen er reel. Hvordan mennesker tænker, viser hvordan de lever og handler.

Willerslev og Leth ønsker sig et kulturelt nybrud, og er bekymret for hvordan vores videnskabssyn har forplantet sig til vores måde at være i live på som mennesker præget af lænestolsvidenskab, en distancering fra livet, en flugt fra livet, en intellektuel dovenskab og en konstant tro på at kunne eksportere vores egne billeder og fortællinger til andre kulturer uden at forstå hvorfor det altid går galt. Forfatterne ønsker at genopdage en åndelig form for bevidsthed der mennesket kan gå i forbindelse med verden, andre livsformer og helt andre mennesker, ja, alting. Blive befriet fra os selv og forbinde os med de gamle kulturers urgamle materiale, drømmetiden, voodoo, krystallernes constellationer, som ting der væver verdens stof for os. For gennem denne bevægelse ind i verden, via sproget og blikket, tingene, kroppens tanker og bevægelser, at finde en form at være menneske i.

© norske LMD

Kristian Leth og Eske Willerslev,
Historien om det hele. Fortællinger om magi og videnskab,
People's Press, København, 2016.

LE MONDE
diplomatique

Postboks 33 Grefsen,
0409 Oslo, Norge
Telefon: + 47 47 465 880
www.lmd.no

Ansvarlig redaktør

Remi Nilsen [remi@lmd.no]

Redaksjonssekretær

Mira Refseth Langeland [mira@lmd.no]

Faste bidragsytere

Arnstein Bjørkly, Frida Skatvik,
Alexander Carnera, Morten Harper,
Steffen Moestrup, Sverre V. Sand,
Slavoj Žižek.

Faste oversettere

Gøril Eldøen, Lars T. Halvorsen,
Lasse H. Takle, Harald Roalkvam,
Kaja J. Rathe, Ingeborg A. Fossestøl.

Abonnement

Løpende årsabonnement på papir-
avisen [12 utgaver]:
Norge 590 NOK. Europa 630 NOK.
Verden 660 NOK.
Abonnement kan tegnes på telefon
+47 47 465 880, e-post til abo@lmd.no,
eller bestilles på www.lmd.no.

Annonser

Le Monde diplomatique når nærmere
100 000 lesere. Avisen selges som
abonnementsavis, samt i løssalg i
Norge og Danmark.
En større del av opplaget vedlegges nor-
ske Klassekampen. Norske LMD kommer
ut den første uka i hver måned.

For informasjon om annonser kontakt:

Geir Hellerud:
telefon: **21 50 47 06 / 928 08 080**
e-post: **annonser@lmd.no**

Utgiver

Le Monde diplomatique Norge AS.
Daglig leder: Remi Nilsen
Eies av Per Meland og Remi Nilsen

Trykkeri

Nr1Trykk, Lillestrøm, Norge.

Avisen mottar støttemidler av Norsk
kulturråd og Fritt Ord.

Månedssavisen **LE MONDE diplomatique**
har et globalt og radikalt engasjement.
Denne norske [nordiske] utgaven
inneholder artikler fra franske Le
Monde diplomatique og de andre
internasjonale utgavene, samt artikler
[merket «© norske LMD»] fra den
norske redaksjonen. Hovedspråket
er norsk. Bilder velges av den norske
redaksjonen.

LE MONDE diplomatique internasjonalt

75 internasjonale utgaver, hvorav 46 er
papiirutgaver. Totalopplag 2,4 millioner
eksemplarer. Utgis på 30 språk.

Frankrike

1, Avenue Stephen-Pichon, 75013
Paris
www.monde-diplomatique.fr
Grunnlegger: Hubert Beuve-Méry
Daglig leder og ansvarlig redaktør:
Serge Halimi
Sjefredaktør: Philippe Descamps

Norske Le Monde diplomatique arbeider
i tråd med Redaktørplakaten,
Tekstrekklameplakaten og Vær Varsom-
plakatens regler for god presseskikk.
Den norske og tyske utgaven er
partnere i det europeiske nettverket
Eurozine. Se www.eurozine.com

Neste nummer
av **Le Monde
diplomatique**
kommer ut
3. november